

Рубіш Марина Андріївна
к.е.н., ст. викладач кафедри готельно-ресторанної справи,
Молнар-Бабіля Джосія Імреївна
к.х.н., доцент кафедри готельно-ресторанної справи,
Мукачівського державного університету

РИНОК САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ПОСЛУГ ЗАКАРПАТТЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Природно-кліматичні умови та вигідне геополітичне розташування Закарпатської області створюють умови для прискореного розвитку ринку санаторно-курортних послуг, що в свою чергу забезпечує економічне зростання як окремих суб'єктів бізнесу так і регіону (держави) в цілому. Закарпаття має значний потенціал, щоб стати осередком лікувально-оздоровчої рекреаційної діяльності світового рівня, оскільки є однією з чотирьох областей Західної України, яка входить до головного центральнолікування в Україні - Карпатського регіону.

Одним з найважливіших факторів для розвитку курортології в регіоні є наявність мінеральних вод. Попит на існуючі санаторно-курортні послуги є постійним це, в свою чергу, спонукає виробників послуг враховувати нові потреби і як наслідок розширювати і вдосконалювати пропоновані послуги, основними є послуги, направлені на оздоровлення людини. Поряд з цим, санаторно-курортними закладами регіону сформовано ряд додаткових послуг, які реалізуються паралельно з оздоровленням, а саме: задоволення побутових потреб споживачів, культурно-розважальні заходи, послуги з надання якісного харчування тощо.

Важливою є структура доходів спеціалізованих закладів галузі, яка залежить від спектру наданих ними послуг. Доходи від реалізації путівок складають 78,9 % загальних доходів санаторно-курортних закладів, доходи від продажу номерів 2,3%, а доходи від наданих додаткових послуг у 2016 році спеціалізованими закладами краю склали 63022,5 тис. грн., що становлять 18,8% сукупного доходу (таблиця 1). Таким чином, можна зробити висновки, що

заклади санаторно-курортної сфери в першу чергу залежні від реалізації путівок, слабо розвивають додаткові послуги по розміщенню відпочивальників, та їх лікувально-діагностичному обслуговуванню, що могло б значно покращити економічний стан як окремо взятого закладу так і туристично-рекреаційної галузі регіону.

Таблиця 1.1

**Доходи спеціалізованих засобів розміщування Закарпатської області,
за 2016 рік, тис. грн.[1]**

Типи закладів	Дохід	від наданих послуг	від продажу номерів	від реалізації путівок	від надання додаткових послуг
Всього, з них:		335400,5	7595,5	264782,5	63022,5
- санаторії		306987,5	6163,5	242339,5	58484,5
- дитячі санаторії		-	-	-	-
- пансіонати з лікуванням		13844,1	-	13433,7	410,4
- дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, дитячі центри		7838,7	-	-	-
- будинки відпочинку		24,6	24,6		-
- пансіонати відпочинку		805,5		805,5	-
- бази відпочинку, інші заклади відпочинку(крім турбаз)		1325,6	960,3	365,1	0,2
- оздоровчі заклади 1-2 денного перебування		4574,5	447,1	-	4127,4

В 2016 році на території Закарпатської області працювало 45 спеціалізованих закладів розміщування з них: 16 санаторіїв, 2 дитячі санаторії, 1 пансіонат з лікуванням, 3 дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, дитячі центри, 3 будинки відпочинку, один пансіонат відпочинку, 17 баз відпочинку та інших закладів відпочинку (крім турбаз), а також 2 оздоровчі заклади одно-двох денного перебування. Протягом 2016 року в колективних засобах розміщення Закарпатської області кількість розміщених осіб склала 269250 осіб з них у спеціалізованих закладах розміщування - 64900 (24,1%), що становить відповідно 4,11% та 4,3% загально українського показника [1].

**Санаторно-курортні та оздоровчі заклади Закарпатської області,
за період 2010-2016 роки [2]**

роки	Кількість закладів, од.					Кількість місці, тис.				
	2010	2013	2014	2015	2016	2010	2013	2014	2015	2016
Всього	56	56	58	55	45	6,2	7,3	7,8	7,5	5,2
Санаторії та пансіонати з лікуванням	19	22	22	21	19	3,9	5,1	5,3	5,3	4,0
Санаторії-профілакторії	7	4	4	2	-	0,4	0,3	0,3	0,2	-
Будинки і пансіонати відпочинку	1	4	5	4	4	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2
Бази та інші заклади відпочинку	29	26	27	28	22	1,8	1,6	1,9	1,8	1,0

Протягом останніх трьох років спостерігається негативна тенденція щодо кількості санаторно-курортних та оздоровчих закладів регіону(таблиця 2), зокрема відбулося загальне скорочення закладів на 22,4% у 2016 році у порівнянні до 2014 року, як наслідок ці процеси зумовили зменшення кількості місць в закладах галузі до 5,2 тис. з 7,8 тис. у 2014 році, разом з цими негативними процесами в туристично-рекреаційній галузі регіону також відбулося скорочення кількості працюючих, як висококваліфікованого так і середнього медичного персоналу, що здійснював обслуговування споживачів санаторно-курортних послуг.

Сучасний етап розвитку санаторно-курортної господарства регіону характеризується різким падінням попиту на санаторно-курортні послуги, що в свою чергу призводить до зниження показників заповнюваності санаторно-курортних закладів, а також значного зниження рівня їх економічної ефективності.

Основними причинами такого стану є [3, с.24]:

- неспроможність населення оплачувати відпочинок у санаторно-курортних закладах внаслідок зменшення реальних доходів в умовах високої інфляції та зростання вартості путівок;

- зменшення державного фінансування соціально-лікувальних путівок Фондом соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

для застрахованих осіб, учасників бойових дій та інвалідів війни з числа учасників антитерористичної операції, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- невідповідність високих цін якості санаторно-курортних послуг;

- відсутність ефективної державної політики, як в сфері соціальної підтримки населення, так і в напрямі економічного та податкового сприяння діяльності закладів даного сектору.

На сьогоднішній день, основними факторами, які стимулюватимуть розвиток ринку санаторно-курортних послуг Закарпатської області є: удосконалення системи управління в закладах санаторно-курортної сфери; належне інформаційно-рекламне забезпечення діяльності регіональних курортів та їх послуг на міжнародному ринку туристичних послуг; розвинена інфраструктура, яка б змогла в повній мірі задовольняти сучасні потреби споживачів та сприяти підвищенню конкурентоспроможності санаторно-курортного господарства на ринку послуг; удосконалення якості послуг та якості обслуговування в санаторно-курортних закладах; зростання ролі держави в інвестиційному процесі санаторно-курортної сфери, а також удосконалення фіскальної політики з метою залучення інвестицій в тому числі іноземних в рекреаційну інфраструктуру та санаторно-курортний комплекс не тільки окремого регіону, а й держави в цілому.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Колективні засоби розміщування в Україні у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publtur_u.htm

2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. Санаторно-курортні та оздоровчі заклади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/sanatorij.pdf>

3. Коваленко Н.О. Аналіз ринку санаторно-курортних послуг України / Н.О. Коваленко // Економіка харчової промисловості. – 2015. - Том 7, Випуск 4. - С.21-27.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>